PÕLLUMAJANDUSE REGISTRITE JA INFORMATSIOONI AMET

Hr. Jüri Kõrge
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Teie 20.03.2003 nr 2-1.7-/TR/03/349

Meie 15 aprill 2003 nr. 2-1/1087

Lugupeetud hr. Jüri Kõrge,

Kontrollaruande "Keskkonnatoetuse maksmise riskid" kommentaarid.

Käesolevaga saadame Teile Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti kommentaarid kontrolliaruandes toodud ettepanekutele rakendatavatest abinõudest.

Lugupidamisega

Mati Kermas
Peadirektori kohusetäitja

Lisa: PRIA arvamus Riigikontrolli kontrolliaruande eelnõus "põllumajandusliku keskkonnatoetuse maksmisel" toodud puuduste ja ettepanekute kohta ühel lehel

Kalle Killar 07 371 208

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 16.04.2003 Reg nr 2-7.1-TR/03/349-2

RA 006826

Narva mnt. 3
51009 Tartu
http://www.pria.ee

Telefon (07) 371 200
Faks (07) 371 201
E-post: pria@pria.ee

Registrikood 7005967
A/a 10220012866015
Eesti Ühispank 401

PRIA arvamus Riigikontrolli kontrolliaruande eelnõus "põllumajandusliku keskkonnatoetuse maksmisel" toodud puuduste ja ettepanekute kohta

1) Lk. 9 "Ettepanekud PRIA peadirektorile".

Arvamus: *Mõlema toodud ettepaneku alusel rakendatav kontrolli mehhanism kuuluks reguleerimisele õigusaktis sätestatud korras. Sellest tulenevalt peaks selle küsimusega tegelema õigusakti väljaandja.*

2) Lk. 10 punkt 2.1. "Otsuse muutmine" viimane lõik ütleb, et PRIA vähendas toetusesummasid käskkirja vormistamata.

Arvamus: *PRIA on taotlejatele makstavate toetussummade vähendamisel juhindunud Põllumajandusministri 1. märtsi 2002. aasta määruse nr 18 "Põllumajandusliku keskkonnatoetuse saamiseks esitatavad nõuded ning toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord" (RTL 2002, 36, 493; 51, 724)(edaspidi määrus) § 29. Kõik toetusesumma vähendamised on PRIA poolt vormistatud käskkirjadega, milledes on näidatud ka vähendamise alus (taotlejate kirjad, Taimetoodangu Inspektsiooni kiri).*

3) Lk. 10 punkt 2.2. teine lõik "Auditiga selgus, et üheaegselt oli toetust makstud nt keskkonnasõbraliku ja mahepõllumajandusliku tootmise eest ning keskkonnasõbraliku tootmise ja hea taimekasvatustava eest".

Arvamus: *Määruse § 4 lg 6 ütleb "hea taimekasvatustava võtete kasutamise eest ei saa toetust taotleda maa kohta, millele samaaegselt taotletakse toetust mahepõllumajandusliku tootmise eest ja maa kohta, millele samaaegselt taotletakse toetust poollooduslike koosluste taastamise ja hooldamise eest". Määrus ei näe ette piirangut, mille kohaselt ei saa keskkonnasõbraliku tootmise ja hea taimekasvatustava võtete kasutamise eest samaaegselt toetust taotleda.*
Samuti ei näe määruse § 5 ja 6 ette piirangut toetuse samaaegsel taotlemisel keskkonnasõbraliku majandamise ja mahepõllumajandusliku tootmise eest.

4) Lk. 11 "Ettepanekud PRIA peadirektorile".

Arvamus: *Lähtudes "Haldusmenetluse seaduse" § 56 saadetakse edaspidi taotlejale haldusakti muutmisel väljavõte antud haldusaktist.*

5) Lk. 12 punkt 3. teine lõik "Toetust taotlevate mahepõllumajandustootjate nimekirja koos mahepõllumajandusmaa andmetega pidi PRIA TTI'le esitama 25. märtsiks, kuid ei teinud seda".

Arvamus: *Siin on auditeerijad eksinud määruse lugemisel. Lähtuvalt määruse § 27 lg 3 pidi PRIA esitama TTI'le vaid taotlejate nimekirja, mitte aga andmeid taotlejate kasutuses oleva mahepõllumajandusmaa andmetega. Tulenevalt määruse § 33 lg 1 p 4 pidi PRIA esitama toetuse taotlejate nimekirja TTI'le 20. aprill, mitte aga 25. märts.*

PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Hr Jüri Kõrge
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Teie 16.04.2003 nr 2-7.1-TR/03/347

Meie 23. 05.2003 nr 9.4-2/1303-1

Keskkonnatoetus

Lugupeetav härra Kõrge

Esitame Teile informatsiooni rakendatavate abinõude kohta põllumajandusliku keskkonnatoetuse maksmisel vastavalt Teie poolt põllumajandusliku keskkonnatoetuse maksmist käsitleva kontrolliaruande eelnõus toodud ettepanekutele.

Tiit Tammsaar
Minister

Lisa: Põllumajandusministeeriumi vastus põllumajandusliku keskkonnatoetuse maksmist käsitleva kontrolliaruande eelnõus toodud ettepanekutele kaheksal lehel

Eike Lepmets 625 6141

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 26.05.03 Reg.nr 2-7.1-TR/03/347-2

RM 011691

Lai 39/41
EE 0100 TALLINN

Telefon 625 6107
Faks 625 6200

Reg nr 01073886
E-mail pm@agri.ee

Põllumajandusministeeriumi vastus põllumajandusliku keskkonnatoetuse maksmist käsitleva kontrolliaruande eelnõus toodud ettepanekutele

Üldist

Põllumajanduslik keskkonnatoetus on rahaline abi, millega hüvitatakse keskkonnasõbraliku majandustegevuse arendamiseks, bioloogilise ja maastikulise mitmekesisuse suurendamiseks ning kohalikule olustikule iseloomuliku loodus- ja kultuuripärandi säilitamiseks tehtava tegevuse kulud ning sellisest tegevusest tingitud väiksem tulukus. Toetus aitab ühtlasi suurendada põllumajandustootjate keskkonnateadlikkust ning aitab kaasa maaelu arengule. Keskkonnatoetust makstakse õigusaktides sätestatud nõuetest rangemate nõuete järgimise eest.

Nimetatud üldpõhimõtted tulenevad Euroopa Liidu maaelu arengu määruse 1257/99/EÜ artiklitest 22 – 24, mille kohaselt peab iga liikmesriik koostama oma Maaelu Arengukava raames põllumajanduse olukorrast ja keskkonnaseisundist ning maaelu arengu prioriteetidest lähtuva põllumajanduse keskkonnaprogrammi. Eesti alustas ettevalmistustega varakult. Esimene keskkonnaprogramm töötati välja aastatel 1998 – 2000 ja seda on 2001. aastast ka mitmeetapiliselt rakendatud. Esiteks hakati programmi alusel andma toetust pilootaladel, sellega paralleelselt rakendati mitmeid tegevusi terves riigis ning nüüdseks on toetuse saajate ringi järk-järgult laiendatud.

Enne toetuse laiemat rakendumist oli selle uudsust ja omapära arvestades oluline alustada 2001. aastal pilootprojektiga Lümanda, Kihelkonna ja Palamuse vallas. Siinjuures tuleks rõhutada, et toetuse pilootaladel andmise eesmärgiks on olnud selle keskkonnakaitseliste jm eesmärkide saavutamise kõrval ka toetuse praktiline katsetamine, et:
1) töötada välja asjakohased administratiivstruktuurid;
2) selgitada välja taotluse esitamise, kontrolli ja seire protseduuride kitsaskohad;
3) hinnata meetmete tõhusust toetuse eesmärkide paremaks saavutamiseks;
4) koguda infot põllumajandusettevõtte kohta makstava toetuse keskmise suuruse kohta, et leida tootjate osaluse ja tehtavate kulutuste optimaalne suhe ja teha järeldusi erinevate meetmete tasuvuse kohta;
5) jagada tootjatele ja laiemale üldsusele infot keskkonnatoetuse kohta.

Järgmisel aastal kavandame toetuse laienemist juba üleriigiliseks. Selleks koostatakse 2003. aasta jooksul Euroopa Liiduga liitumise raames Maaelu Arengukava 2004-2006, kus põllumajandusliku keskkonnatoetuse meede koosneb varasema rakendamise kogemusi arvesse võttes nii juba hetkel rakendatavatest kui ka uutest tegevustest.

Arvestades eelnevat, on keskkonnatoetuse andmise käiku vastava töögrupi poolt pidevalt analüüsitud ning selle tulemusena igal aastal täiustatud õigusakte. Seetõttu on mitmete Riigikontrolli 2002. aasta aruandes toodud ettepanekutega 2003. aastal määruses arvestatud. Suuremad muudatused oleme kavandanud teha Maaelu Arengukava raames, arvestades seejuures vastavate Euroopa Liidu õigusaktide nõuetega (1257/99EÜ; 445/2002/EÜ; 3508/92/EMÜ ja 2419/2001/EÜ jt). Kuna Eesti riik peab Euroopa Liiduga liitudes keskkonnatoetuse rakendama ja liikmesriikide kogemuste kohaselt on tegemist vast kõige keerulisema toetusega, on toetuse senine rakendamine kogemuste saamiseks end igati õigustanud.

Siinjuures esitame väljavõtte Euroopa Liidu (EL) määrusest nr 2419/2001/EÜ, millega sätestatakse ühenduse toetuskavade ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi üksikasjalikud rakenduseeskirjad, millel põhineb teiste toetuste hulgas ka keskkonnatoetuse kontroll. Põllumajandusministeerium koos valitsemisala asutustega on juba mõnda aega tõsiselt tegelenud ELi nõuetele vastavate toetusskeemide väljatöötamisega.

Määruse artikli 18 kohaselt peab pindalatoetuse puhul igal aastal kontrollima vähemalt 5% taotlejatest. Sama säte on kehtestatud "Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse" alusel Eestis antavate toetuste, sh keskkonnatoetuse puhul.

Haldus- ja kohapealse kontrolli peab korraldama nii, et oleks tagatud toetuste andmise tingimuste täitmise tõhus kontrollimine. Näiteks, kui kohapealse kontrolli käigus ilmneb olulisi eeskirjade eiramisi teatava toetuskava raames või teatavas piirkonnas või selle osas, suurendab pädev asutus sellel aastal kohapealsete kontrollide arvu ning lisaks tõstab järgmisel aastal kohapeal kontrollitavate põllumajandusettevõtjate osakaalu. Teatavaid kohapealse kontrolli liike võib läbi viia usaldusväärse ja esindusliku kontrollitasemega valimi põhjal, milleks kehtestatakse ka vastavad kriteeriumid. Kui valimi kontrollimise käigus avastatakse eeskirjade eiramisi, laiendatakse valimi mahtu ja ulatust.

Määruse 2419/2001/EÜ artikli 19 alusel valib pädev asutus kohapeal kontrollitavad põllumajandusettevõtjad riskianalüüsi ning esitatud toetusetaotluste representatiivsuse alusel. Riskianalüüsis võetakse arvesse:
a) asjaomase toetuse suurust;
b) põllumajanduslike maatükkide arvu ning piirkonda või loomade arvu, kelle kohta toetust taotletakse;
c) võrreldes eelneva aastaga toimunud muutusi;
d) möödunud aastatel tehtud kontrollide tulemusi,
e) põllumajandusettevõtjaid, kes jäävad toetuse andmise asjakohastest ülemmääradest või piirmääradest välja jmt.

I <u>Vastuseks Riigikontrolli ettepanekutele toetuse saamise nõuete kohta</u>

1. *Keelata toetuse maksmine juhul, kui toetuse taotlejal ei ole maakasutusõiguse peatse lõppemise tõttu võimalik toetuse eesmärki täita.*

Euroopa Liidu määruse 1257/99/EÜ artikkel 23 kohaselt peab keskkonnatoetuse puhul taotlejaga sõlmima vähemalt viieaastase lepingu. Seetõttu peab ka toetusalune maa olema taotleja valduses õiguslikul alusel vähemalt viiel järjestikusel aastal. See säte on kavas kehtestada 2004. aastal, kui keskkonnatoetust hakatakse maksma Maaelu Arengukava raames.

Kuna Eesti riigieelarve ei võimalda mitmeaastaste kohustuste võtmist, pole keskkonnatoetuse puhul saadud eespool nimetatud sätet seni rakendada. Seetõttu kehtestab põllumajandusminister "Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse" § 68^3 lõike 4 kohaselt eelarveaasta kohta piirkondade loetelu ja tegevused, mille eest selles piirkonnas põllumajanduslikku keskkonnatoetust antakse.

Kuna maareform pole Eestis veel lõppenud, on lühiajaline maakasutusõigus tootjatele tootmise planeerimisel tõesti probleemiks. Näiteks peab tootja keskkonnatoetuse puhul oma valduses oleval põllumajandusmaal viima sisse külvikorra, külvates sinna muu

hulgas ka liblikõieliste taimede seemneid. Samas, kui maa järgmine aasta pole enam tootja kasutuses, peab külvikorra uuesti planeerima jne. Eelnevat arvestades on 2003. aasta keskkonnatoetuse määruses külvikorra nõudeid täpsustatud. Seetõttu olukorras, kus maa pole peatselt enam tootja kasutuses, võib tootja klassikalise külvikorra asemel sisse viia ka dünaamilise külvikorra, kus ei nõuta kultuuride ruumilist paigutust.

2. *Täiendada korda sättega, et lämmastikväetise kasutuse kontroll hõlmaks taotleja kõiki maatükke.*

Lähtudes Euroopa Liidu praktikast, ei pea me õigeks kontrollida taotleja kõiki maaüksuseid ja taotleja õigsuse kindlakstegemine toimub maatükkide valimi alusel. Euroopa Komisjoni poolt on välja antud ka mitmeid töödokumente, mis on aluseks taotleja juures kontrollitavate maatükkide väljavalimisel. Leiame, et nimetatud lauskontroll oleks Eesti riigile põhjendamatult kulukas.

2002. ja 2003. aastal kontrollis PRIA keskkonnatoetuse taotlejaid kontrolli tegemise protseduuride alusel, kus oli muu hulgas fikseeritud ka kontrollitavate maatükkide arv ja kriteeriumid, mille alusel need välja valiti.

3. *Diferentseerida lämmastikunormi pinnaühikule vastavalt piirkonnale.*

2003. aasta keskkonnatoetuse määruses on väetamisnõudeid juba eesmärgipärasemalt täpsustatud ning heast taimekasvatustavast rangemad nõuded esitatakse tootjale keskkonnasõbraliku majandamise eest toetuse taotlemisel. Lisaks peab tootja mineraalväetiste kasutamisel arvestama ka Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. a määrusega nr 288 "Veekaitsenõuded väetise- ja sõnnikuhoidlatele ning siloladustamiskohtadele ja mineraalväetiste, sõnniku ning silomahla kasutamise ja hoidmise nõuded". Seal on reguleeritud mineraalväetistega aastas haritava maa hektari kohta lubatud lämmastiku kogused sõltuvalt kasvatatavast kultuurist ja planeeritavast saagist.

Riigikontrolli ettepanekule sarnast ettepanekut on arutatud keskkonnatoetuse töögrupis, kus spetsialistid on olnud selle rakendamise osas erinevatel seisukohtadel. Arvestades muu hulgas Euroopa Komisjoniga Maaelu Arengukava väljatöötamisel peetavaid mitteametlikke läbirääkimisi, oleme seisukohal, et 2004.-2006. a programmeerimisperioodil me lämmastikunormi piirkondlikult ei diferentseeri. Arutelu selle edaspidise rakendamise kohta aga jätkub.

4. *Töötada välja väetiste ja pestitsiidide kasutamise kohapealse kontrolli metoodika ja tagada nende kasutamise kontrollimine taotlejate juures kohapeal.*

"Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse" alusel kontrollib PRIA sõltuvalt toetatava tegevuse iseloomust ja vajadusel koostöös teiste järelevalveasutustega viit protsenti toetusesaajatest kohapeal, seda ka väetiste ja pestitsiidide kasutamise osas. PRIA kontroll väetiste ja pestitsiidide kasutamise üle toimub teiste riikide eeskujul põlluraamatu ning raamatupidamise alusel ja visuaalselt looduslike rohumaade puhul, mida ei tohi väetada. Mahepõllumajandustootjaid kontrolliv Taimetoodangu Inspektsioon on kahtluse korral võtnud pestitsiidide kasutamise kontrollimiseks ka vastavaid kontrollproove. Kuna väetiste ja pestitsiidide kasutamist on keeruline kontrollida (mida tõestab

ka teiste riikide praktika), kavatseme edaspidi olemasoleva metoodikaga jätkata, seda siiski vajadusel täiustades.

5. *Soodustada plaanide tellimist pädevatelt asutustelt: laboratooriumidelt, Taimse Materjali Kontrolli Keskuselt jt.*

Ei nõustu ettepanekuga, kuna see oleks nimetatud asutustele liiga töömahukas, mis eeldaks uute töökohtade loomist ja täiendavate rahaliste vahendite eraldamist. Samas toimib juba mitmendat aastat ettepanekukohane alternatiivne nõuandesüsteem. Eestis on käesolevaks hetkeks atesteeritud 15 põllumajandusliku keskkonnatoetuse valdkonna konsulenti, kes muu hulgas aitavad tootjatel ka väetusplaane koostada. Paljudel tootjatel on võimalus seda teenust kasutada grupi- või individuaalnõustamiste kaudu. Samas pole selle teenuse kasutamine kohustuslik, kuna peame loomulikuks, et edaspidi oskuste suurenedes suudavad tootjad plaane osaliselt juba iseseisvalt koostada.

6. *Soodustada pindalaga seotud toetuste maksmisel värvitrükis ortofotokaartide kasutuselevõtmist.*

Leiame, et ettepaneku rakendamisel ei saavutaks me loodetud efekti, pealegi läheks kaartide trükkimine väga kulukaks. Meie esialgse arvestuse kohaselt:

- maksab ühe A4 värvilise väljatrüki tegemine 2.50 - 3.00 krooni, A3 puhul tuleb see aga korrutada kahega;
- eelmisel aastal esitati keskkonnatoetuse taotlemiseks ca 1700 taotlust ning teisteks pindalatoetusteks ca 4700 taotlust. Edaspidi, kui toetused üleriigiliseks lähevad, suureneb taotlejate arv märgatavalt;
- keskmiselt vajataks iga taotluse juurde 3–5 A3 kaarti;
- suur korralik värviline A3 laserprinter maksab vähemalt 30 000 - 40 000 krooni ning PRIA piirkondlikke büroosid on meil 15.

Põllumassiivide kaardi väljatrüki kasutamise eesmärk on see, et tootja fikseeriks vastavate leppemärkide abil tema kasutuses olevad maaüksused, milleks on põllud, viljapuu- ja marjaaiad, loodusliku rohumaa jne, ning tähistaks kõik piiritletud maaüksused numbritega. See info on vajalik ainult kohapealset kontrolli teostavatele inspektoritele õigete põldude ülesleidmiseks ning probleemide selgitamiseks tootjatega. Ettetrükitud ja tootja täidetud paberkaartide pealt pindalasid ei mõõdeta ja ka maa sihtotstarvet on sealt raske määrata. Samas oleks tootjal lihtsam märkida vajalikku informatsiooni suuremõõtkavalistele kaartidele. Nõustume arvamusega, et tootjad peaksid saama väljatrükid sellises mõõtkavas, mis võimaldaks infot kaardile võimalikult täpselt ja mugavalt kanda.

Pindala ning maaüksuste nõuetekohast märkimist kontrollitakse ettevõttes kohapeal, kuid vaid valimisse sattunud tootjate puhul. Lisaks toimub tootja esitatud pindade kontroll järgmiselt:

- põllumassiivi kaart digitaliseeritakse mõõtkava suurendusega 1:500 - 1:800. Digitaliseerimisel fikseeritakse põllumassiivi piiri käänupunktide koordinaadid (koordinaatide täpsus tuleneb ortofoto pikseli mõõdust). PRIA kasutuses olevate ortofotode puhul (piksel 0,8 - 1 m) loetakse digitaliseeritud koordinaatide täpsusklassiks 1,2 - 1,5 m, mida aktsepteeritakse ka EL-is. Digitaliseeritavate koordinaatide abil arvutatakse põllumassiivi pindala automaatselt 0.01 ha

täpsusega joont fikseerimata. Saadud pindala ongi aluseks üledeklareerimise kontrollil ning seda tehakse automaatselt põllumassiivide pindalade tabelit ja deklareeritud pindalade tabelit võrreldes (info saadakse taotluse lisast, kuhu tootja märgib oma põldude numbrid ja nende pindalad).

7. *Sätestada pindalades eksimise lubatud piirmäärad.*

Nõustume nimetatud ettepanekuga. Hetkel on "Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse" alusel pinna suuruse kohta esitatud andmete ja tegelike andmete erinevuse suurus, mille puhul toetust vähendatakse, sätestatud vaid tulutoetuste kohta. Tegelikkusest suurema pindala deklareerimise puhul rakendatav toetuse vähendamine ja väljaarvamised on reguleeritud ka EL määruse 2419/2001/EÜ artiklis 19 ning 2004. aastast sätestatakse see Maaelu Arengukava raames ka põllumajandusliku keskkonnatoetuse kohta.

II Vastuseks ettepanekutele toetussummade määramise osas

Oleme nõus Riigikontrolli poolt selle peatüki lõpus toodud väitega, et keskkonnatoetuse saamiseks kehtestatud nõudeid on palju ja need on liiga keerulised. Ent mida enam nõudeid, seda keskkonnasõbralikum tootja on ja seda suurem on ka toetus. Tegemist ongi keerulise toetusega. Sama kinnitavad ka teised riigid, kus seda toetust antakse. Toetuse taotlemine on vabatahtlik ning isik, kes toetust taotleb, peab sellega arvestama. Keskkonnatoetuse määr koosneb EL määruse 1257/99/EÜ kohaselt tegevuse (nõude täitmise) tõttu saamata jäänud tulust ja lisakulust ning lisaks võib tootjat stimuleerida 20% nn preemiaga.

1. *Välistada toetuse topeltmaksmine ühe ja sama tegevuse eest.*

Kuna keskkonnasõbraliku majandamise ja mahepõllumajandusliku tootmise ning keskkonnasõbraliku majandamise ja hea taimekasvatustava võtete jne samaaegse rakendamise puhul nõutakse tootjatelt erinevate nõuete järgimist, mille kompenseerimine nähakse ette toetusmäärades, pole sellisel juhul tegemist topeltmaksmisega. "Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse" alusel loetakse kõiki eespool mainitud tegevusi eraldi tegevusteks, millel igaühel on oma eesmärk ning nõuded selle saavutamiseks. Ka toetus poollooduslike koosluste hooldamise eest, mida Keskkonnaministeerium administreerib, erineb märkimisväärselt põllumajandusliku keskkonnatoetuse raames keskkonnasõbraliku majandamise eest antavast toetusest, kuna viimase puhul ei pea tootja vastavaid rohumaid hooldama (ehk niitma või seal karjatama).

Seetõttu olemegi keskkonnatoetuse määruse üles ehitanud nii, et kattuvate tegevuste eest, mis ei too tootjale lisakulusid, topelttoetust ei maksta. Selle näiteks ongi mahepõllumajandus ja hea taimekasvatustava, kuna mahetootjale ei esitata hea taimekasvatustava võtete järgmise puhul olulisi lisanõudeid.

2. *Kehtestada andmete omavahelise seose kontroll ja võrdlus eelmiste aastate andmetega, veendumaks taotlejate esitatud andmete loogilisuses ja õigsuses.*

Nõustume Riigikontrolli ettepanekuga. PRIAs käib eeltöö, et olla valmis EL määruse 2419/2001/EÜ artikli 16 kohase andmete ristkontrolli nõude täitmiseks. Väljatöötatav programm võetakse kasutusele 2004. aastal.

Seni rakendatud keskkonnatoetuse määrustes pole tootjalt nõuete täitmise järjepidevust nõutud (kuigi see on soovituslikult tootjatele esitatud). Kuna Eesti riigieelarve ei võimalda mitmeaastaste kohustuste sõlmimist, peab taotleja igal aastal uuesti esitama taotluse toetuse saamiseks. Euroopa Liiduga liitudes rakenduva Maaelu Arengukava raames sõlmitakse 2004. aastast tootjatega vähemalt viieaastane leping, mis tagab ka toetuse keskkonnaeesmärkide parema saavutamise.

3. *Olulisemateks peetavate nõuete osas näha ette täiendavad menetlused, mis aitaksid veenduda taotleja õiguses toetusele ja vähendaksid senist tuginemist valdavalt huvitatud poole – taotleja enese esitatud andmetele.*

Arvestades keskkonnatoetuse keerulisust leiame, et kontroll nõuete täitmise üle on ka praegu üsna tõhus. Näiteks kontrollitakse mahepõllumajandustootjate vastavust "Mahepõllumajanduse seaduse" nõuetele 100% ulatuses. Mitmeliigilise põõsasriba rajamise, kiviaia taastamise või hooldamise, tiigi või märgala rajamise või hooldamise, eesti tõugu hobuse kasvatamise jne puhul kontrollivad eri ametkonnad kõigi taotlejate õigust toetuse saamiseks ja hiljem, enne toetuse lõplikku väljamaksmist kontrollib tootjaid kontrollvalimi alusel PRIA. Taotleja peab taotlemiseks koostama mitmesuguseid detailseid plaane, mille üheks eesmärgiks on nende abil kontrollida toetuse saamiseks esitatud nõuete täitmist. Lisaks on "Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse" § 96^1 alusel PRIAl õigus tellida taotluste hindamiseks ekspertiise.

Samas vaadatakse toetuse saamiseks tootjale esitatavad nõuded ning ka kontrolliprotseduurid üle aastateks 2004.-2006. koostatava Maaelu Arengukava raames, võttes arvesse vastavate ELi õigusaktide sätteid. Seejuures on kavas senisest veelgi enam kaasata kontrolli teisi ametkondi ning teha andmete ristkontrolli teiste andmebaasidega.

4. *Sätestada mahepõllundustootmise ja poollooduslike koosluste taastamise ja hooldamise toetuse menetlemisel PRIA tegevus info vahetamisel loodushoiutoetuse maksjatega (piirkondlike keskkonnateenistuste ja kaitsealade valitsejatega) eesmärgiga vältida toetuse topeltmaksmist.*

Seni pole põllumajandusliku keskkonnatoetuse raames pool-looduslike koosluste taastamise ja hooldamise eest toetust makstud. 2001. aastast on selle tegevuse eest antud loodushoiutoetust, mille administreerimist korraldab Keskkonnaministeerium. Kuna mahepõllumajandusliku tootmise eest antav toetus ja loodushoiutoetus pole kattuvad toetused, puudub nimetatud andmevahetusel otsene side. "Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse" § 68^1 kohaselt on mahepõllumajanduslik tootmine keskkonda säästev ja looduslikku tasakaalu säilitav "Mahepõllumajanduse seaduses" sätestatud mahepõllumajandusliku taime- ja loomakasvatuse nõuetele vastav põllumajandussaaduste tootmine, mida siis ka sihtotstarbeliselt toetatakse, sõltumata, kas tootja viljeleb mahepõllumajandust pool-looduslikul rohumaal või muul maal. Seevastu loodushoiutoetus on keskkonnaministri 10. juuni 2002. a määruse nr 41 "Loodushoiutoetuse taotlemise, taotluse läbivaatamise ja toetuse maksmise kord ning nõuded toetuse maksmiseks"

kohaselt rahaline abi, mida antakse kaitsealadel asuvate poollooduslike koosluste hooldamiseks ja taastamiseks.

Samas kavandame alates 2005. aastast maksta pool-looduslike koosluste hooldamise eest toetust Maaelu Arengukava raames ja selle puhul on ametkondadevaheline andmevahetus väga oluline. Käesoleval aastal tellis PRIA Pärandkoosluste Kaitse Ühingult (PKÜ) lepingulise töö pärandkoosluste andmebaasist väljavõtte koostamiseks. Väljavõtte sisuks on kogu Eesti kohta seni teadaolevate ja PKÜ andmebaasi kantud pool-looduslike ehk pärandkoosluste kaardikiht ja sellega kaasnev andmetabel. Seejuures on PKÜ ülesanne vastavasisulisest andmebaasist väljavõtte tegemine, väljavalitud alade (pool-looduslikud kooslused) piiride korrigeerimine ortofotode järgi ning iga ala kohta leiduvate kirjete õigsuse kontrollimine ning vajadusel nende täpsustamine ja korrigeerimine enne andmete üleandmist PRIA-le.

III Vastuseks ettepanekutele andmete saamise kohta teistelt asutustelt

1. *Teha korraldus TTI ja PRIA mahepõllundustootjate kohta peetavate andmebaaside ühildamiseks, et nii toetuse maksjal kui inspektsioonil oleks juurdepääs asjakohastele andmetele.*

Toetame ettepanekut ja töö andmebaaside ristkasutuse suunas käib. Vormistamisel on Taimetoodangu Inspektsiooni spetsialistidele juurdepääsu võimaldamine PRIA põllumajandusloomade registrile. Edaspidi on kavas võimaldada juurdepääs ka PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrile. Olulisematele mahepõllumajandusliku tootmisega seotud andmetele on ka PRIAl praegusel hetkel juurdepääs olemas.

2. *Välistamaks taotlejate ebavõrdset kohtlemist, hilisemaid proteste ja stiihilist järelkontrolli sätestada tähtpäev, milleks toetuse taotlejad peavad olema valmis oma maad TTI-l kontrollida laskma ning millest hilisemaid pretensioone enam arvesse ei võeta.*

Mahepõllumajanduslikule tootmisele esitatakse palju nõudeid ning vastavad ametkonnad kontrollivad nende täitmist aastaringselt. Kuna mahepõllumajandusliku tootmise eest toetuse taotlejate üle kontrolli teostades Riigikontrolli tõstatatud probleem tõesti esineb, kavandame selle küsimuse lahendada Maaelu Arengukava raames.

3. *Täpsustada, mida lugeda "olulisemateks muutusteks" taotleja tegevuses, mida PRIA peab toetuse maksmisel arvestama.*

"Olulisemate muudatuste" näidisloetelu kavandame esitada Maaelu Arengukava raames. Näiteks on arutluse all olnud, et kui taotleja ettevõttes toimunud muudatusega kaasneb toetusesumma muutus, siis loetakse see "oluliseks muudatuseks" ja taotleja peab sellest PRIAt teavitama.

Samas tuleks arvestada, et "oluliste muudatuste" ammendavat loetelu ei ole võimalik anda ning see saab oma sisu praktika käigus.

4. *Täiendada korda sättega, mis kohustaks Tõuaretusinspektsiooni kinnitama PRIA-le eesti tõugu hobuse karjas olemist 20. septembri seisuga.*

Alates 1. jaanuarist 2003 reorganiseeriti Tõuaretusinspektsioon osaks Veterinaar- ja Toiduametist. Sellega seoses läksid aretusalased ülesanded üle Veterinaar- ja Toiduametile, kes ka seetõttu eesti tõugu hobuse kasvatamise eest toetuse taotlejate üle kontrolli teostab.

Oleme Riigikontrolli ettepanekuga nõus, et enne Maaelu Arengukava vastava toetusskeemi rakendumist peaks Veterinaar- ja Toiduamet kinnitama PRIA-le eesti tõugu hobuse karjas olemist 20. septembri seisuga.

IV Vastuseks ettepanekutele toetusesaajate kohapealse kontrolli kohta

Sellesse peatükki on sattunud eksitus, mille kohaselt jäi väidetavalt pool Võrumaa taotlustest rahuldamata. PRIA andmetel esitati Võrumaal 280 taotlust ning heaks kiideti neist 210. Seega jäi rahuldamata veerand esitatud taotlustest. Kuna huvi toetuse vastu oli Võrumaal ootamatult suur (toetusesaajate arvu poolest oli Võrumaa Saaremaa järel teisel kohal), ei olnud ressursinappuse tõttu võimalik pakkuda nõuandeteenust kõigile tootjatele.

1. *Luua taotlejate teadlikkuse tõstmiseks läbimõeldud konsultatsioonisüsteem.*

Toetame igati seda ettepanekut, kuna tootjate keskkonnateadlikkuse tõstmine on selle toetuse olulisemaid eesmärke. Lisaks on senine praktika näidanud, et toetuse taotlemise keerukust arvestades on see väga vajalik ning tootjad on pakutud konsultatsiooniteenust ka usinalt kasutanud. Paraku on korraliku konsultatsioonisüsteemi rakendamine väga kulukas ning eeldab suure hulga spetsialistide väljaõpet. Seetõttu püüame aasta-aastalt etteantud ressurssidega eesmärgini lähemale jõuda. Näiteks 2003. aastal oli tootjatel infopäevadele ja grupinõustamistele lisaks võimalus saada nõuannet atesteeritud konsulentidelt ka nõuandetoetuse raames. 2004. aastal, kui keskkonnatoetust võivad taotleda kõik tootjad, suureneb nõuendevajadus märkimisväärselt. Osaliselt püüame siis probleemi lahendada Riikliku Arengukava raames ettevalmistatavaks nõuande ja teabelevi teenuste toetamise meetmeks ettenähtud rahaliste vahendite abil.

2. *Eristada korras kiviaia hooldus ja taastamine sõltuvalt aia ehitamise ajast: esimesel aastal võiks maksta ainult taastamise, edaspidi hooldamise eest.*

Määruse kohaselt peab taotleja kiviaedade taastamise ja hooldamise eest toetust taotledes esitama PRIAle Muinsuskaitseameti sellise teabe kiviaia olemasolu ja seisundi kohta, millest nähtub aia taastamise ja hooldamise vajadus ja viis. Sellega eristab kiviaia taastamise või hooldamise tegevused muinsuskaitsespetsialist taotlemise eelselt. Tööde teostamise järel peaks kiviaed olema aga võimalikult ühtlase väljanägemisega.

Kuna Maaelu Arengukava raames sõlmitakse tootjaga viieaastane leping, tahame kehtestada nõude, kus kiviaeda peab pärast taastamist nõuetekohaselt hooldama.